

Tract. VII. Examen III.

medant azyma Iudeorum.

4. Ibidem, ne utatur Medico Iudeo, nisi esset casus gravis necessitatis.

5. Ne in eodem balneo cum Iudeis laventur, nimirum per modum societatis, id est, ex intentione societatem querendo.

6. In C. Ad hoc de Iudeis veterat Fidelibus, ne famulentur Iudeis, nisi locando operas ad modicum tempus, & ne Iudeos eligant ad officia.

7. Ne nutrices Christianae nutriant Iudeorum infantes intra domos ipsorum. In his casibus levitas materia excusat potest.

Resp. 8. Turcis, aliquis nominis Christiani ini-
mici, vel haereticis per Sedis Apostolicae sententiam expresse, & nominata declaratis deferre, vel trans-
mittere arma, ferrum, calybem, equos, milites,
naves, vel navium ligna, & similia, quibus Catho-
licos impugnant, vel quoquo modo eorum bella au-
xilio, vel consiliis adjuvare, prohibitus est ab Ecclesie-
ria excommunicatio late sententia, Papæ reser-
vata in Bulla Cœne, de qua infra Tract. 14. Exam.
2. n. 65.

QUÆRO VIII. Peccantem Fideles Infidelibus vendende aliqua, quibus utinatur ad suos ritus? Ante R.

Notandum, ea de quibus curatur esse duplicita, nimirum aliqua, quorum usus est secundum se bonus, ut vestes & cibi communes; alia vero quorum usus per se, seu ex institutione sua est ordinatus ad superstitionem, ut Idolum, vestis Sacerdotis infidelis, &c. Hoc notato.

Resp. 1. Fideles non possunt licite infidelibus vendere, vel parare ea, que per se ad cultum ritus sunt instituta. Ita docet & probat S. Th. infra q. 169. art. 2. ad 4. dicent: Si qua ars est ad faciendum aliqua opera, quibus homines ut non possunt absque peccato, per con-
sequens artifices talia faciendo peccant, utpote praebentes direcione illius occasionem peccandi, puta si quis fabricaret Idola, vel aliqua ad cultum idololatria pertinientia. Hac S. Th. Cum hoc stat, quod si quis fide-
lis haberet Idolum, vel valde artificios, vel ex pre-
stitione materia factum, posset hoc retinere, vel alieni fidei vendere in signis antiquitatis, vel Victoria contra infideles reportare.

Resp. 2. Fideles licet possunt infidelibus vendere, & parare ea, quorum usus secundum se bonus, li-
cit sciens, quod infideles eis male, nimirum ad ritum, vel Sacrificio sui usuri sint, ut sunt, v. g. pannus, cibaria, candela. Ita S. Th. loc. cit. subdicens: Si qua vero ars sit, cuius operibus homines possunt bene, & male uti (sicut gladii, sagittæ, & alia bujusmodi) usus talium artium non est peccatum. Hac ille.

Ratio 3. Quia Fidelis in eo case nec indirecte vult ritum infidelis, nec potest, nec tenetur eum impedi-
re, cum toleretur in Republica. Ex quo patet differen-
tia, cur non licet vendere gladium, vel venenum illi, de quo scitur, quod sit eo usurus ad necem alterius. Quia saltem ex charitate tenetur defendere proximum, & hoc peccatum à Republica, non toleratur. Coligitur ex dictis, an licet, vel non licet, ha-
retico vendere hostias, & vinum pro sua Cœna.

QUÆRO IX. Licetne Principi Christiano infideles vocare in auxilium, vel in bello eum juvare?

XLVI. Resp. 1. Si Princeps Christianus bellum gerat contra alios infideles, v. g. Turcas, licet in auxilium vocare infideles, v. g. Persas, aut iudicem necessaria subministrat, ut communiter sententia DD. saltem cum consensi Summi Pontificis, & si magna subsit causa, & hoc commercium Christianos per acci-
dens non exponat periculo perversions.

Ratio: Quia tunc lex canonica prohibens communi-
cationem cum infidelibus cessat tantisper obligare.

Resp. 2. Si Princeps Christianus jussum bellum gerat contra alium Principem Christianum, per se quidem, & ex natura rei illicitum non est in auxilium vocare infideles (sicut pro sui, & rerum suarum defensione licet est conducere milites) & sic vel ut instrumento iustæ defensionis eorum opera uti, si non possit aliter se defendere, & desint periculosæ circumstantiae, ut morum, & Fidei Christianæ corrupcio, Christianorum in servitutem abductio. Verum quia haec circumstantiae raro desunt, coram toto orbe Christiano scandalosum esse censeretur, & incurrit Excommunicatio late sententia, cuius facta est

5. Non comprehendi eos qui legunt litteras, seu Epistolas haereticorum, haeresim continentes, quia illæ in acceptione salem vulgata nec datur operari libri, ne reducantur ad libros. Idem est de Concione haereticæ, eo quod solam continet unum alterumve folium.

6. Non comprehendi libros haereticorum, qui ex professo haeresim non continent, aut de Religione tractant, licet hinc inde haeresim aliquam immisceant.

7. Non comprehendi libros Catholicorum, in qui-
bus haereses, vel haereticorum argumenta referuntur.

De Vitiis Fidei oppositis.

est mentio in Resp. 8. ad quest. 6.

Quæsi hic potest, an pueri Iudeorum, aliorumque infidelium invitatis parentibus sint baptizandi? Sed de hoc infra de Baptismo, Tract. 11. Exam. 5. n. 62.

Haeresis.

De qua S. Thom. agit 2. 2. q. 11. per 4. art.

QUÆRO X. Quid est Haeresis, ac quærumplex? Estne peccatum, & quæ pena ejus?

XLVII. Resp. 1. Haeresis definitur, quod sit error pertinax, manifestè contrarius Fidei Catholicæ in eo, qui Fidem Christi professus est. Ita colligitur ex S. Thom. bīc art. 1. & 2.

Dicatur 1: *Ly error ponit loco generis, puta, error in intellectu. Hinc si quis exterius propositiones haereticas proferat, simulando Haereticorum Cenam sumat, Gentilium Idola ex metu mortis adorat, vera fide interius retenta, gravissime quidem peccat, at-
tamen in foro pollo haereticus non est, licet in foro*

forni ab Ecclesia (que de solis exterioribus iudicat) ut

talis habeatur, & puniatur. Dicatur 2. Pertinax, seu

*voluntarius cum certa scientia, unde pertinaciter er-
rare in presenti non est idem, quod mordicus suum*

*errore tueri, sed est, cum retinere, etiam quando-
scit contumaciter teneri a reliqua universalis Ecclesia*

Christi, cui sum judicium praefert, ubi est manifesta

*pertinacia. Vel melius dico, pertinaciter esse tunc, quando (licet objectum, v. g. ipsa infallibili auto-
ritatis Ecclesie Romana, evidenter, sufficienter, cre-
dibiliter proponatur, ita ut prudenter de eo non possit*

*dubitari) tamen tenet oppositum, à quo nolit dimo-
veri ullo casu, nisi saltu evidenter clare convictus.*

*Pro quo vide supra, quod mysteria Fidei nostre sint
evidenter credibili, salva essentiali obscuritate; Item
quod Ecclesia Romana sola habeat notas verae Ecclesie.*

Dicatur 3. Contrarius fidei Catholicæ, id est, Ro-
manæ, seu veritatis, sive in Scriptura, sive ab Ec-
clesia, nimirum Papa, seu Cathedra loquente, vel uni-
versali Concilio, ad credendum dispositis. Pro quo videt supra datas Regulas Fidei.

Dicatur 4. In eo qui Fidem Christi professus est, seu suscepit, etiam solum in Baptismo; quibus verbi excluduntur Pagani & Iudei; hi enim non sunt haeretici, cum numquam suscepit Fidem Christi. De Cathecumenis, id est, qui Baptismum desiderant, si deficient, dico sub dist. nimirum, quod sint vere haeretici coram Deo, quia revera cum pertinacia re-
cedunt a Fide Christi interius sinceræ receptæ, suppono: non tamen sunt vere haeretici coram Ecclesia, nec excommunicantur, quia Ecclesia non procedit, nisi contra illos, qui per Baptismum velut per januam intrantur.

Resp. 2. Haeresis est peccatum mortale, ut patet ex ipsa definitione. Ius pes est excommunicatio major late sententia Papæ reservata: quia ut incurra-
tur, requiratur.

1. Ut sit haereticus formalis, & non purè materia-
lis, seu ex ignorantia credens aliquam propositionem haereticam.

2. Ut Haeresis non consistat purè in animo, sed signo aliquo extero sit prodita. Quia Ecclesia in judi-
cio fori externi non iudicat de internis, nec punit so-
las cogitationes, est tamen peccatum mortale.

3. Ut manifestetur cum animo defendendi haere-
si entia fiat causa querendæ instructionis, non in-
currit censura, Ex. 21.

Resp. 3. Haeresis alia est purè mentalis, de quo-
mo dictum; alia externa, quæ si sit merè externa,
seu simulata, patet de ea in Declaratione R. 1. si fi-
dem etiam internam excludat, censuram incurrit.

Resp. 4. Haeretici externi aliquid non possit in
iudicio probari. Qui haeresim animo conceperat verbo,
aliquo manifesti, sive id possit sive non possit in
iudicio probari. Qui haeresim animo conceperat verbo,

culto, etiam nomine vidente, vel audiente, censu-
ram incurrit:

Ratio: Quia in eo casu est actus ex natura sua in
eo iudicio probabilis, & solidum per accidentem, occi-
cultus.

Resp. 5. Nihil interest, verbis, vel factis haeresis manifestetur, in sensu explicando.

Declaratur: Si quis ex intrinseco motivo haere-
ticus, verbis non expresso, diebus veitis carnes co-
mediat, diebus festis Missam omittat, ad elevationem

in Missa non assurgat, imagines concubinet, &c. si in
hi casibus, consideratis circumstantiis loci, temporis,
& personæ, &c. homines talim actum moraliter accipi-
ant pro signo haereticos, incurrit censura: si vero
moralium hominum iudicio nulla sit suspicio de haeresi,
ut quia homines putant carnes comedii ex necessitate,
Missam non audiunt, ad elevationem non assurgi ex
oblivione, imagines concubari ex subito motu ira,
censura non incurrit.

Breviter dico: Non sufficient signa, quæ aliquem leviter de Fide suspectum faciunt: sufficient tamen regulariter ea, quæ vehementer & violentam faciunt suspicionem.

Resp. 6. Haeresis (uti & haereticus) alia est for-
malis, alia materialis, ut ante insinuum. Formalis
est, si sit cum pertinacia explicata in declaratione
R. 1. Altera, quando quis ex simplicitate, vel invincibili ignorancia credit aliquid, quod putat vera Fidei esse conforme, cum tamen sit ei contrarium, estque paratus errorem depone, quamprimum alter fuerit instruenda. Et tales haeretici merè materiales adhibita morali diligenti judicati tales, nec peccant peccato
haeresis, nec incurruunt censuram, possuntque præmissa sufficienti instructione à locorum Parochis ab-
solvi; edita etiam prius, si id fieri potest, coram testi-
bus Fidei professione: nisi consuetudo Diocesos habeat, quod etiam tales mittantur ad eos, qui ha-
bent facultatem absolvendi haereticorum formales. In ab-
solutione eorum pro cautela potest adhiberi conditio-
nalis. Si v. g. Absolvo te à vinculo Excommunicationis,
& speciatim ob heresim, si quam incurristi. Uti &
pro cautela servius exit semper, petere prius licen-
tiam, si sit occasio petendi.

Resp. 7. Qui ex ignorantia crassa, immo, & af-
fectu superius explicita tenet aliquam propositionem
contraria Ecclesie Romanae, cuius tamen auctoritate agnoscit, corrigi paratus data sibi instructione,
non est haereticus, nec incurrit censuram, quia non
est pertinax; peccat tamen graviter propter negligen-
tiam, quia non curat, aut non vult scire, quod tene-
tur.

Dixi. Cujus auctoritatem agnoscit, unde hoc non
tenet in illis, qui alienam ab Ecclesia Romana, v. g.
Zwinglii &c. sedam profitentur ex crassa, vel affectu
ignorantia alicuius, vel aliquarum veritatum Catho-
licarum: hi enim haereticus formalibus annumerandi
sunt; quia culpabiliter impugnant auctoritatem Ecclæ-
sie, in cuius fide baptizati sunt, in quo differunt ab
eo qui laborat ignorantia invincibili iuxta R. 6.

Not. Non esse de necessitate Confessionis, ut po-
nitens exprimit, an vel quod incidet in haeresi
Zwinglii &c. sedam profitentur ex crassa, vel affectu
ignorantia alicuius, quia circumstantia auctoris non
mutat spem, nec notabiliter aggravat, sed sufficit
explicare, quod tot veritates Fidei toties negaverit.

Si tamen si simul Apostata à Fide, tenetur id confi-
teri, quia Apostata notabilissime aggravat.

XLVIII. Pro majori dilectorum intelligentia Not.
Propositiones Fidei repugnantes alias esse haereticas,
alias erroneas, suspectas, male sonantes, scandalosas,
& temerarias. Heretica est, quæ manifeste repugnat
Fidei Catholicæ. Erronea est, quæ repugnat proposi-
tiones manifeste per necessariam consequentiam deduc-
ta ex una de Fide. Hinc propositiones veritibus in
Theologia demonstratis contraria, sunt erroneas; si
tamen nondum sint formaliter definite ab Ecclesia,
nec sint Traditiones, nec continetur ab Scriptura Sacra: quia alias essent haereticæ. Suspecta dicitur, que-

Tract. VII. Examen III.

tatum, licet habitum juxta Responsum tertium non dimittat, scienter recipiunt, occulant, defendunt?

Dico, certum esse, quod saltem mortaliter peccant. Excommunicationem quod concernit, noster Donatus Layensis Tom. 1. Tract. 6. de Apostatis, q. 22. docet, & probat, quod non tantum alii Regulares, sed & Seculares, qui in suis dominibus tales Apostatas, vel fugitivos tenent, occulant, aut favorent, impendunt, ut in tali statu permaneant, ipso facto sint excommunicati.

Dixi, ut in tali statu permaneant; si enim eos non teneant, aut occulcent eo malo fine, sed quia sunt ipsorum consanguini, amici, aut in necessitate constituti, censuram non incurvant, & interdum non peccant mortaliter, si ministrant in aliquo casu esset rationabilis causa.

QUÆRÔ XIV. Possuntne Prelati Regularium suos Apostatas sponte reversos, vel ad Ordinem redutos, ab incursus censuris absolvere, sive à Fide, sive solum à Religioni defecerint?

LII. Resp. 1. Scire hoc debent Regularium Prelati ex ordinis sui privilegiis & Statutis. Nostra Constitutiones in Prologo, Text. 2. litt. f. sic habent: Prioris in Conventu, & in eorum absentia Superioris, & eorum Vicarii, omnes Frates nostri Ordinis ad eorum Conventus declinantes, ab omnibus peccatis & censuris, tam à Jure quam ab hominibus generaliter prolatis, Sedi Apostolica specialiter non resolvunt, possunt absolvere. Hæc ibi.

Et dist. 1. cap. 14. text. 3. litt. C. Quilibet Prior in suo Conventu, cum habeat jurisdictionem quasi Episcopalem, potest quicunque Fratrem Ordinis nostri, etiam hospitem, ad Conventum suum venientem à quocumque peccato, & ab omni sententiâ Juris, & Judicis, generaliter, & non in particulari prolati, absolvere, nisi forte talis esset excessus, ut merito Sedes Apostolica esset consulenda. Hæc ibi.

Et post pauca: Cum vero Magister Ordinis cum animarum omnium Fratrum nostri Ordinis plenè, & liberè habeat, ipsoque Fratres auctoritate propria ligare, & absolvere possit, ut patet per privilegia, omnes Frates Ordinis ab omnibus excessibus, & censuris etiam Sedi Apostolica reservatis, potest absolvere, nisi essent heretici relapsi, vel Schismati, aut litteras Apostolicas falsificantes, vel ad infideles prohibita artillarent. Hæc ibi.

Noster de la Cruz lib. 1. de Stat. Relig. Dub. 14. Concl. 1. & 2. ostendit, quod olim potuerunt, sed nunc Prelati Regulares non amplius possunt suos subditos absolvere à Casibus Bullæ Coenæ, Heresi, & alio.

Rationem dat: Quia ista Bulla quoniam promulgatur, & in illa expresse revocantur contraria privilegia Mendicantium, & aliorum Ordinum sub quavis forma concessa. Hinc pro absolutione ab heresi, vel recurridenti est Romanum, vel ad Illustrissimos DD. Nuntios cuiusvis Provincie, vel quilibet Provincialis deberet è Roma sibi providerre de facultate suos apostatos à Fide, dum redeunt, absolvendi per se, vel per alium.

Resp. 2. Prelati Regulares possunt absolvere suos subditos, etiam relapsos, ab heresi occulta, & in foro conscientia tantum.

Ita Anno 1617, in sacra Poenitentiaria fuisse responsum referit ex Filio nostro Donatus Tom. 2. Tract. 11. q. 18.

Ratio: Tum quia alias Prælatorum Regularium subditus non esset bene prouisum, & essent illi propriis conditionibus quam seculares subditi Episcoporum: Tum etiam, quia que in Jure conceduntur Episcopis, censentur etiam concessa Prælatis Regularibus pro suis subditis, nisi oppositum exprimatur: Sed à Conc. Trid. Sess. 24. de Reform. cap. 6. Episcopis restituitur facultas subditos suos absolvendi à Casibus Bullæ Coenæ occuliti, nimis ab heresi per seipso ab aliis vero per se, vel per Vicarium ad id specialiter

deputandum. Ergo idem competit Prælatis Regulariis.

Hinc Regularium Privilegii nihil quod hoc est derogatur quoad absolutionem penitentium Religiosorum in foro animæ, & quoad occulta, sed solùm quoad Seculares. De quibus inter propositiones ab Alexandre VII. 1665, damnata est hæc n. 4. Prælati Regulares possunt, in foro conscientia absolve quicunque Seculares ab heresi occulta, & ab excommunicatione propter eam incurva.

Quid intelligis per casus occultos in Trid. loc. cit? Intelligo eos, qui in Judicio probari non possunt, sed sola delinqüentis confessione manifestantur. Unde Episcopus potest absolvere hereticum, qui solus absque illo teste heresim aut verbo aut signo aliquo exteriori sufficienter expressit, & eum, cujus heresim judicatur probari nequit.

Apostasia

A Clericatu, seu sacro Ordine.

QUÆRÔ XV. Quid de ea sentis?

LIII. Ante R. Not. Apostasia à sacro Ordine est, cum quis à perfectiori statu Clericali, quem in manu Episcopi, edito etiam Continentia voto assumperat, ad Statum Conjugal, vel Laicam conversationis, dismisso suo habitu, propria temeritate se transfert. Hoc nota.

Resp. 1. Retrocedere à Statu Clericali (sive quis sit in Sacris, sive in Minoribus tantum) ex dispensatione Papæ, obtenta ex legitima causa, nullum est peccatum, sive transitus fiat ad Statum militarem, sive ad matrimoniale. Hoc patet per se.

Resp. 2. Ab Ordine sacro sine legitima causa ex dispensatione retrocedere ad vitam Laicalem, seu secularis, est peccatum mortale, & apostasia, licet uxor non ducatur.

Ratio: Quia peccatur in re gravi, & illa retrocessio est una ex species apostasie in R. 1. ad Q. 13. adductis. Immo si talis uxorem ducetur peccatum simul contra votum solemne castitatis, & matrimonii esset nullum.

LIV. Resp. 3. Probabilis, & tutius est, quod Clericus majorum Ordinum, qui animo vagandi per vicos, & plateas ad malum, dimittit, aut occupat habituum, ita ut à circumstantibus cognosci non possit (licet ad breve tempus id faciat) peccet mortaliter.

Ita cum Bannos de la Cruz, &c.

Ratio: Quia est temeritatem dimissio habitus, & quod hoc videtur esse eadem ratio de Clerico, ac Religious, cum Jura utrumque ad Statu sui habitum portandum obligent.

Dixi, temeritaria: qualis non est, si Clericus habitum dimittat ad tuendam vitam, v. g. si moretur inter hereticos, vel ob honorem, aut divitias, etiam alienas tuendas, aut dimittat ad breve tempus ex rationabilis causa, v. g. ratione balnei, honesti ludi, vel representationis, recreationis: ubi tamen veniam subinde intervenire possunt.

LV. Resp. 4. Probabilis est, quod Clericus majorum Ordinum, deferendo sine justa causa solam tonsoram absque habitu Clericali, peccet mortaliter.

Ratio: Quia ista dimissio habitus sub gravissimis penis vetita est in C. Precipitus, 21. q. 4. Et in Clem. Quoniam, de Vita, & honest. Cler. Et hoc sententia maximè vera est, ait de la Cruz, quando illius Status non potest nosci alio signo externo: nam si alio signo externo noscaratur, erit peccatum veniam, ait Bannos. Quodnam hoc signum sufficiens sit, persundam est ex more Patriæ.

Resp. 5. Clericus facilis peccat mortaliter (saltem in Germania) non gestando habitum Clericalem, quam non gestando coronam.

Ratio: Ita suadet communis hominum apprehensione. Nam si homines videant aliquem Parochum, in cuius vertice nec vestigium corona appetat per se,

vel

De Vitiis Fidei oppositis.

vel octo septimanæ, ex eo non ita scandalizabuntur, nec damnablem peccati mortalis: dato etiam quod in ea Diœcesi Constitutiones Synodales mandent eam quodvis mensa saltem renovari: at si videant Clericum inkta Lanionis, Venatoris, Senatoris, &c. id est, in habitu omnino profano publicè per plateas, & campis triduo, quadriduo, incedere, vix erit qui non graviter offendatur.

R. 6. Si Clericus, in Sacris constitutus, habitum suum ita dimittat, ut status eius nullo signo exterно, cuius in prob. R. 4. fuit facta mentio, possit cognosci, peccat mortaliter, licet id non faciat alio occulendum personam. Hoc est tutius, & probabile.

Ratio: Causa principalis, ob quam Jura Clericis præcipuum gestare habitum Clericalem, est dignitas, & excellētia Sacramentorum, ut eorum ministri decenter incedant, velut à plebeis, & Laicis segregati, ut Laici eos sciant præ catena honorare. Ergo si Clericalem habitum sine justa causa, & ex mera sua laicandi libidine non portent, quantum est ex parte sua gravem Sacramentis irrogant injuriā, violando eorum dignitatem. Ergo mortaliter peccant.

Dixi, si nullo signo extero posset cognosci status eius; ubi intelligitur signum, statum, & conditio nem personæ manifestans; unde non sufficit cognosci ex facie, & gestibus. Imma eti si posset ex talis signo status cognosci, si tamen ex non gestatione habitus sequestrerit scandalum, ejus vitanda gratia tenetur totum habitum deferre. Alia ratio patebit ad R. 9.

Addo, quod hoc de omnibus quidem, qui sunt in Sacris, sed maxime de Sacerdotibus verum sit: Sacerdos enim cum pte omnibus plus quam Angelus licet intus refugiat dignitate, ut loquitor noster Corradus, necesse est, ut per specialia signa eam foris ostendat, ut ei reverentia exhibeat; quia foris exhiberi nequit, si ut Laicus seu purus Secularis, sive ut unus de plebe incedat, & dignitatem suam, vel vilipendio exponat, immo pericolo despectus, per cussionis, interfectionis. Ergo.

LVI. „ Retractatio ab Ordinibus minoribus ad Laicatum sine bona intentione, & justa causa, est quidem peccatum, sed ad summum veniale.

„ Prima pars patet: Quia ex opere aliquod non sit vitiosum, debet fieri ex bona intentione, seu ex bono fine. Vide Tr. Ex. num. 4.

„ Secunda pars etiam constat: Quia Clericus minorum Ordinum nec votu, nec juramento, nec precepto Statui Clericali astrichtus est. Nec adeo contemptus formalis, ut suppono, nec virtualis, eo quod adit justa causa. Ergo.

„ Tota Resp. etiam patet at paritate Novitii egredientis è Religione.

„ Resp. 8. Clericus minorum Ordinum non habens beneficium, si tonsuram, & habitum clericalis non portet, peccat quidem, sed solum vel maliator.

„ Ratio 1. p. Quia in Jure præcipitur, ut omnis Clericus etiam minorum Ordinum, deferat habitum, & tonsuram clericalem. Ergo, qui non defert, fert, peccat.

„ Ratio 2. p. Talis Clericus non est perfectè in statu Clericali, nec ait ex bonis Ecclesiæ. Et ego saltem sub mortali non tenetur portare insignia ecclesiastica, sur beneficium, pensionem, dignitatem.

„ Ratio 9. Probabilis, & tutius est, quod Clericus minorum Ordinum, immo prima Tonsura, habens prestimoniam, pensionem, dignitatem, Ecclesiastica, sur beneficium, ex quo honestè sus-tentari potest, tenetur deferre tonsuram, & habitum Clericalem sub peccato mortali, & privativo.

„ Non beneficiorum ac pensionum, & ipso facto declaratur ratus privatus à Sixto V. in motu incipiente: Cum sacrosanctam, editio 5. Idus Januarii 1588, ut adducatur cit de la Cruz citata nostrum Bannes 2. 2. q. 12.

„ art. 3. & Ledesma cap. 9, of Ordine.

„ Ratio: Talis Clericus alitur ex bonis Ecclesiæ, size: Ergo natura dicitur, quod teneatur portare insignia ejus, quam alia profectio videtur vilipendere.

„ Hæc ratio à fortiori probat de iis, qui sunt in Sacris, sed, pro dolor! non est pusillus Grex eorum tam in Sacris, quam in Minoribus existentium, qui ad hanc salutarem doctrinam obsurdescant, magnis animis suas pericula exponentes.

Nec refert, quod multi inter illos sint Prænobiles Perillustres, Illustrissimi, quia nobilitas Clericos à præceptis Ecclesiæ non exigit, quibus statum hunc eligendo sponte sua se subdidissent: nec Ecclesia nec Deus personarum acceptos est: Et vera est nobilitas, claram virtutem esse. Habent Religiosi, etiam Mendicantes filios Regia Stirpe progenitos, nec tamen hi mendicantibus Ordinum insignia, seu habitum etiam pilosum gestare erubescunt.

Schisma.

De hoc quidem S. D. tractat infra q. 39. per 4. art. Cum tamen Schisma ad Heresim, ac Apostasiam prope accedit, de eo hic aliquid dicendum est: Unde

QUÆRÔ XVI. Quid est Schisma, & in quo ab heresi differt, & quae ejus pœna?

LVIII. Resp. 1. Nomen Schismatis à scissione animalium vocatum est, scissio autem unitatis opponitur, unde & peccatum Schismatis dicitur, & per se opponitur unitati. Et ideo propriè Schismatis dicuntur qui propriè sponte, & ex intentione se ab unitate Ecclesie separant, qui Summo Pontifici subesse renunt, & qui membris Ecclesiæ, ei subiectis, communicare recusant. Ita St. Thom. loc. cit. art. 1. in c. ut, si aliquod Regnum constituerit sibi specialem Episcopum vel Patriarcham, cui in spiritualibus obediatur, aut alios speciales Religionis cultus adhibeat, nolens patrare mandatis Summi Pontificis, Pontificatum tamen Romanum, ut alium aliam Fidei articulum non negans. Et hoc vocatum Schisma purum; si vero aliquem Fidei articulum negat dicitur Schisma hereticum.

Resp. 2. Differentiam heresis, & Schismatis explicat S. D. art. 1. cit. art. 3. dicens: Heres, & Schisma distinguuntur secundum ea, quibus utrumque per se, & directè opponitur. Nam heres per se opponitur Fidei, Schisma autem per se opponitur unitati Ecclesiastica charitatis. Et ideo sicut Fides & Charitas sunt diversæ virtutes, quomodo, quicunque caret Fide, caret Charitate, ita etiam Schisma, & heres sunt diversæ vita, quomodo, quicunque est hereticus, sicutiam Schismaticus, sed non convertitur. Et hoc est quod Hieron. dicit: Inter Schisma & Heres in hoc interesset arbitror, quod heres pervertens dogma habet, Schisma ad Ecclesiam separat. Et tamen, sicut amissio charitatis est via ad amittendum Fidem, ita etiam Schisma est via ad heres. Unde Hieronymus subdit, quod Schisma à principio aliqua in parte potest intelligi diversum ab heresi. Ceterum nullum Schisma est, quod non sibi aliquam heres confingat: ut recte ab Ecclesiæ recessione videatur. Hac S. Thom.

Resp. 3. Peccatum Schismatum est excommunicatio latè sententia, reservata in Bulla Cœna. Et merito, quia, per quæ peccat quis, per ea debet puniri: Sop. 11. ut arguit S. Th. art. 4. in Schismatis autem peccatum separando se à communione membrorum Ecclesie. Ergo.

Ex quo inferitur, absolutions Sacramentales à Schismatico Sacerdote datae esse nullas, defectu Jurisdictionis, utpote quæ proper excommunicationem carat.

Explica alterius: Si quis solum segregaret se ab Ecclesia quadam particulari, denegans obedientiam alii certo Episcopo, paratus tamen obediere Summo Pontifici, essetne Schismaticus?

Dico: Non esset; Schisma enim est separatio ab Ecclesia universalis.

Quid ergo, si quis renueret subesse Papa, ut pri-

privatus homo est, ex particulari aliquo odio contra eum, aut ejus familiam, vel nollet obediens uni speciali mandato ob speciem ejus difficultatem, v. g. de jejuniis?

Dico: Non est Schisma, qui ad hoc requiritur resistencia facta Summo Pontifici ut tali.

Blasphemia.

S. Thom. 2. 2. q. 13. per quatuor art.

QUÆRÒ XVII. Quid de ea sentis?

LIX. Resp. 1. Blasphemare est Deo aliquid denegare quod ei conveniat; vel attribuere quod ei non convenit, dicendo: Deus non est iustus, Deus est miser: patet ex S. Th. art. 1. in c. qui ibidem ad 3. explicat, esse etiam blasphemiam, creature attribuere, v. g. Omnipotentiam. Quidquid enim est Deo proprium, est ipse Deus (arguit S. Th.) Sed creature attribuere id, quod non proprium Deo, est Deum dicere creaturam: Ergo.

Paulò alter dicit potest: Blasphemia committitur, quando proferuntur verba, vel exercentur signa contra Deum aut Sanctos, quibus in honorumant, seu vilipendunt, etiam solim mentaliter.

Resp. 2. Blasphemia ex genere suo est peccatum mortale, S. Th. art. 2.

Ratio: Tum quia Lev. 24. dicitur: Qui blasphemaverit nomen Domini, morte morietur: Sed poena mortis non inferatur nisi pro peccato mortali. Ergo. Tum etiam quia blasphemia secundum genus suum repugnat divina charitati: quia ut patet ex definitione, derogat divina bonitati, que est objectum charitatis. Ergo.

Oppono: Omne peccatum mortale debet opponi alicui precepto Decalogi.

Ad hoc R. cum S. Thom. ad 2. dicente: Cum blasphemia opponatur Confessioni Fidei, (ut patet postea) ejus prohibito reducitur ad prohibitionem infidelitatis, quæ intelligitur in eo quod dicitur: Ego sum Dominus Deus tuus, &c. Vel prohibetur per id quod dicitur: Non assumus nomen Domini Dei tui in vanum. Magis enim in vanum assumit nomen Dei, qui aliquid falsum deo assertit, quam qui per nomen Dei aliquod falsum confirmat. Ita S. D.

Resp. 3. Blasphemia alia est committitur dicta, quæ ex dictis patet, & exponitur virtuti Religionis: alia haereticalis, ut si quis serio, & pertinaciter dicat: Deus non est iustus, est maledictus, renevo D. Petrum, & Sanctos. Vel si dicat, eos non esse Sanctos, eos apud Deum nihil posse. Et hoc non tantum Religioni, sed & Confessioni Fidei opponitur, juxta S. Thom. art. 1. in c. & n. 2. & de aero assero quidquid dixi de heresi, modo adsit error in intellectu. Si enim quis ore dicat, maxime in ira, Deus est iustus, quod tamen in corde non tenet, est quidem peccatum mortale, sed non est heres, nec blasphemia haereticalis.

Resp. 4. In peccato blasphemia necessario excluduntur: peccatum infallibilitatem veritatis creatæ & increatae, peccatum mortaliter, & esset hereticus sed hoc nimisquam vel raro contingit. Commititur ergo vanus usus divini nominis, qui aliquando veniale, aliquando mortale peccatum est; ut ante dictum. Ex quo

jurando; vel id quod Deo est proprium, creatura tribuendo.

Ratio: Quia licet hec non differant specie, ut patet ex S. Thom. art. 1. ad 3. peccatum tamen in sua specie notabiliter aggravatur.

Resp. 6. Blasphemia non tantum committitur verbo, sed etiam facto, ut si quis contra Deum in aerem expuat, vel, ut Julianus Apostata, suum sanguinem projiciat in contemptum Dei. Ubi etiam explicandus in Confessione est modus blasphemie, nimisquam an fuisse expressa voluntas inferendi Deo vel Sanctis convitium, an implicita. Et tali facto etiam potest quis se haereticum contestari.

LX. Resp. 7. In blasphemia formalis, seu quæ fit ex perfecta deliberatione, non datur parvitas materie, propter quam fiat peccatum veniale.

Ratio: Nam materias blasphemie ex se est gravissima, quia per eam peccatur in Deum, vel in Sanctos, ut dicunt ordinem ad Deum. Vel ergo contrivitum, quod contra Deum dicunt, est contra divinum intellectum; & sic ponitur in Deo error vel falsitas. Vel est contra voluntatem divinam, & sic ponitur in Deo malitia. Vel est contra divinam essentiali, & sic ponitur in Deo malum naturæ, quia omnia sunt materia gravissima. Ergo.

Resp. 8. Indeliberate blasphemans ex consuetudine, quam advertit, & ex notabili negligentiâ norit emendare, peccat mortaliter: secus si nitatur contra eam.

Ratio: Quia talis blasphemia est voluntaria in sua causa in primo, secus in secundo casu.

Ex quibus patet, quomodo Confessarius debeat judicare de his, qui non Deo, sed homini indignando proferunt mortem. Dei septem Sacramenta, vulnera, sanguinem Christi, &c. non enim committitur communiter blasphemia, sed vanus usus divini nominis, qui saltum est grave veniale, vel interdum mortale, vel ratione periculi incidenti in blasphemias, vel ratione scandali.

Pro quo ulterius Not. blasphemiam dubios modis fieri posse. 1. Sic, ut blasphemans non advertit id, quod dicit vel ritus, esse blasphemiam, ut si verba erumpant ex subito motu, & non advertatur eorum significatio, & hæc indeliberatio, & subrepito excusat a mortali. 2. Sic, ut blasphemans verborum significacionem consideret, attamen ex passione, deliberatione antecedente, ea profert, & in hoc casu blasphemans à mortali non excusat, ut nec is, qui ex subito motu ira alterum occidit; quia gravitas materiae eum cogit ad deliberationem, eo ipso quod advenit ad id quod facit.

Quid judicas de his, qui passim dicunt: Hoc tam verum est, quam quod Deus extet, quam quod Verbum Caro factum sit; Hoc tam verum est, quam Evangelium; estne blasphemia?

Ratio: dicitur ei, quia veritatem objecti creati æquare cum divina, est mortale, immo heres.

Dico: Si homo per tales locutiones absolutè interderet æquare infallibilitatem veritatis creatæ & increatae, peccaret mortaliter, & esset hereticus sed hoc nimisquam vel raro contingit. Commititur ergo vanus usus divini nominis, qui aliquando veniale, aliquando mortale peccatum est; ut ante dictum. Ex quo

EXAMEN IV.
De Spe, ac Timore, & virtutis Spei oppositis, nimisquam de desperatione & presumptione.

Du quibus S. Doctor agit nimisquam de Spe, q. 17. & 18. De Timore, q. 19. 20. & 21.

QUÆRÒ I. Spe Theologica quid ac quotuplex est, ac quod objectum ejus, ac subiectum?

LXI. Ante R. Not. Spem aliquando improprem

Sed nonna continuatio gloria, vel gloria corporis sufficit ad obiectum Spei in beatis?

Dico: Non sufficiunt: Quia neutrum est bonum arduum, non continuatio gloria, sua hac Beato debetur ex intrinseca ratione beatitudinis, & aternitatis participata: nec gloria corporis, quia hujus jam possident radicem, mirum gloriam autem.

Resp. 6. Habitus Spei est in Angelo & homine via, etiam peccatore, excepto haeretico & deserteante. Item est in animalibus, quae sunt in Purgatorio, & erat in eis qui erant in Limbo.

Ratio: Quia respectu Angeli & hominis viatoris, etiam peccatoris, ut & animalium in Purgatorio & Limbo manet objectum Spei jam explicatum, quod non destruerit nisi per suum oppositum, nimisquam per desperationem, cum per eam collatur ejus radix, ac fundamentum, quod est Fides, definita, quod sit spesrandorum substantia verum.

Oppon: Animæ in Limbo habebant, & in Purgatorio habent certitudinem de sua salute. Ergo, non Spem.

Nego cons: Quia illa certitudine non afferat rationem objecti aucti donum habitu, quia aliis etiam Spes non debuisse ponit in B. V. quia & illa erat certissima de sua salute.

QUÆRÒ II. Quid & quotuplex est timor, & quod objectum ejus?

XII. Resp. 1. Timor potest tripliciter considerari. 1. Ut est passio appetitus sensitivi, nam hic naturaliter refutat malum, sub qua ratione de eo actum est supra. 2. Ut est virtus fortitudini oppositum, quo homo refutat malum, quod secundum rectam rationem non esset fugiendum. 3. Ut est donum Spiritus S. quo fraterat mens hominis, ne per Spem in presumptionem erigatur.

Resp. 2. Juxta S. Th. b. q. 19. art. 2. Timor est quadruplex nimisrum timor filialis, quo quis convertitur in Deum timore culpe, seu offensæ, nam filiorum est timore offendere patrem, ait S. D. Seruatis, quo quis convertitur in Deum propter timorem penitentia, & in omnia alia ratione illius: Sed in Deum, non est beatitudine nostra objectiva, Spes per se primo tendit, & omnia alia ratione illius tamquam in media ad illius consecutionem, seu ut in objecta materialia secundaria. Ergo.

Ratio 1. & 2. partis est. Virtus prima Theologica debet habere objectum adequate divinum: Sed Spes est per se primo terminativum est ipsa Deus, in quantum est beatitudine nostra objectiva: Beatitudine formalis, seu clara Dei visio a Beato elicita non intrat rationem objecti formalis, sed solum est conditio requisita in obliquo connotata. Ita docet S. Thomas b. q. 17. art. 2. in corp. Quid sit objectum formale quod, quo &z matere. Vide Examen 1. post R. 3. ad Q. 2. n. 3. in hoc Tract.

Ratio 1. & 2. partis est. Virtus prima Theologica

non terminat, nisi ut possida: Sed ut talis con-

notat salem in obliquo claram visionem, quia per

eam possidetur & apprehenditur. Ergo.

Resp. 3. Objectum motivum, seu formale quo

Spes Theologica est Deus ut auxiliator, seu Omnipotentia ut auxiliaris in superanda ardutate, seu divi-

nūm auxilium activè sumptum.

Ratio: Motivum formale Spei est id, cui illa ini-

nitur, & quo homo premunitur contra desperationem. Sed illud est auxilium divinum iuxta illud Ps.

17. Deus meus auxiliator meus, & sperabo in eum. Ergo.

Dixi 1. auxilium oblivie sumptum, si enim summa-

tus passive, est quid creatum, quod nequit esse ra-

tio formalis virtutis Theologica.

Dixi 2. in superanda ardutate: hoc enim ex par-

te objecti essentiali connotatur.

Resp. 4. Objectum materiale & secundarium Spei complectitur omnia bona supernaturalia, absentia &

ardua, divino auxilio assequibilia.

Ratio: Quia haec omnia Spes attingit, quatenus re-

feruntur ad objectum suum primarium assequendum.

Resp. 5. Habitus Spei non erat in Christo ut Via-

tor, nec est in Beatis, nec in damnatis, Ita S. D.

q. 18. art. 2. & 3.

Ratio: Quia in illis deficit objectum Spei, hoc

enim est bonus ardum futurum, Christus vero, ut

enim per concepcionis instanti clare Deum videns,

adeoque beatus, iam erat in termino, & beatitudi-

nem possidebat; idem est nunc de aliis Beatis:

res peccati damnatorum non est nec potest apprehendendi

futura. Ergo.

Desperatio.

Duplex vitium virtutis Spei opponitur: unum per de-

fectum; nimisquam desperatione; aliud per excessum, nimis-

rum presumptio. De utroque aliqua sunt dicta de pecca-

tis in Spiritum S. Tr. 5. Exam. 5. num. 109.

QUÆRÒ III. Quid est desperatio, & quod ob-

jectum ejus?

Resp. 1. Peccatum desperationis consistit in actu

voluntatis; seu est motus appetitus; oppositus Spei,

conformiter se habens ad existimationem falsam, quod

Deus peccatori penitentem veniam denegat, vel quod

peccatores ad se non convertant per gratiam sanctifi-

cant-

centem; nec eis conferat auxilia ad obtinendam salutem, ut explicat S. Thom. q. 20. art. 1. Quoties ergo homo talia agnum deliberatè elicit, tunc mortaliter peccat. *Vt definitur sic: Desperatio est fuga voluntatis, qua suis refugit salutem eternam acquirere per media ordinaria, eo quod judicet, eam obtentu sibi esse impossibilem.*

Resp. 2. Objectum desperationis est eterna beatitudo.

Ratio 1. Sicut Spes est prosecutio objecti speratus, ita desperationis est fuga illius: Sed objectum speratum seu eterna beatitudo est objectum Spei. Ergo etiam est objectum desperationis.

QUÆRO IV. Desperatio potestne esse cum fide, seu sine infidelitate?

LXIV. Resp. affirm. Rationem dat S. D. q. 20. art. 2, dicens: Remote posteriori non removetur prius: Sed Spes est posterior fidei. Ergo remota spe potest remanere fides. Quid autem sublata fide non maneat spes, patet ex ratione data pro R. 6. ad Q. 1. Nam sublato priori tollitur posterius.

QUÆRO V. Desperatio in Damnacione estne peccatum?

LXV. Resp. Negatio cum S. Th. art. 2. ad 3. dicente: Damni non sunt in statu sperandi propter impossibilitatem redditus ad beatitudinem, & ideo quod non sperant, non imputatur eis ad culpam, sed est pars damnacionis ipsorum.

QUÆRO VI. Nonne una desperatione est gravior altera?

LXVI. Resp. affirm. secundum gravitatem objecti, circa quod versatur. Sic gravissimum peccatum est, desperare de salute; gravius de remissione peccatorum; minus grave de emendatione vite proper experimentum proprie fragilitatis, & difficultatum alias probatrum; adhuc minus est desperare de consecutione temporalium, nolendo se committere divinae providentie: leve vero, de impetrando per orationem quod petitur ab propriam indignitatem. Judicium quo quis judicat, salutem sibi esse impossibilem, non est secundum se desperatione, si tamen ad eam consequendam conetur adhuc proportionata media.

Notandum, benè, quod desperatio, ut sit vere talis, debet esse plenè delibera & moralis, unde à mortali excusari possunt, qui desperant, seu quasi desperant ex superabundante melancholia, animum ita dejeclit, ut sint quasi sui impotentes, & cerebrum ledant.

QUÆRO VII. Si Deus (uti per absolutam potentiam potest) aliquid certò & absolute revelaret, quod ob peccata sit damnosus, cui revelatione homo illi prudenter non potest dissentire, possetne, & teneretur adhuc sperare suam beatitudinem Spe Theologica? Hac Q. quidem parum facit ad proximam, explicit tamen uberiori naturam virtutis spei. Unde ante R.

LXVII. Suppono 1. Quod ille, cui Deus suam damnationem revelaret, posset suam salutem, & ea quæ ad vitanda peccata sunt necessaria, adhuc concupiscere, ac desiderare concupiscentia aliqua supernaturali. Ratio est: Quia concupiscentia & desiderium non respiciunt bonum ut asequeundum & futurum, sed secundum se & ut possibile, absolutè, nec sunt actus aggressivi ad vincendam arduitatem; in casu autem dicta revelationem beatitudine adhuc apparet bona & absolute possibilis. Verum non esset ea Spe Theologica: quando enim hac deficit circa objectum primarium, nequit manere circa secundarium; Sed in dicto casu deficit circa objectum primarium ut probabitur. Ergo etiam circa secundarium, ut sunt media, quibus vitantur peccata.

Suppono 2. Quod is, cui Deus non tantum revelaret damnationem, sed & peccatum pro quo damnabitur, pro hoc peccato vitando teneretur adhuc sperare, ac petere auxilium sufficiens, sicut & tenetur habere displicantem de illo peccato: auxiliu vero efficax posset quidem desiderare, non ta-

men sperare; nec teneretur hoc à Deo petere, quia auxilium efficax datur ad actualiem peccati evitatio nem, quam eo in casu prudenter apprehendere non posset: pro aliis vero peccatis vitandis teneretur sperare auxilium sufficiens, & efficax ob rationem oppositam. His suppositis.

Resp. Negative de Spe Theologica, contra aliquos Thomistos, inter quos est Contenson.

Ratio 1. Motus Spei non fertur in beatitudinem tantum, ut speculativè possibilis, sed ut possibilis in præ, ut arguit nosfer Ferre; ideo enim dicitur, quod objectum Spei sit beatitudo futura, seu de qua quis possit prudenter judicare, quod sit eam assicurare in re. Sed hoc non salvatur in casu positio. Ergo, Maj. non negatur ab adversariis, & expressè docetur a S. Th. 1. 2. q. 40. art. 1. in c. & non obscurè hic q. 17. art. 2. in c. Min. prob. Ut quis prudenter judiceret, beatitudinem esse futuram, debet carere iudicio dictante non esse futuram: Sed homo in nostro casu tali iudicio non caret, immo habet illud, ut supponitur. Ergo.

Notandum, ex dicto auctore, quod possibilis speculativa consistit in non repugnantia prædicatorum & terminorum, & in potentia absoluta Dei, & hec tantum convincitur, dum opponitur, quod talis homo habet auxilia sufficiens, est in gratia, habet habitum Spei, potest aliquandiu manere in gratia, & charitate, & bene operari; hac enim faciunt beatitudinem solum esse asequeundibilem, spes vero eam respicit prudenter judicatum, ut futuram, seu assicurandam esse vero possibile prædictæ est, esse in tali dispositione, quod quis prudenter judicare possit, se illud consecuturum: objectum enim spei est bonum arduum, possibile, futurum.

Ratio 2. In tantum quis Spe Theologica potest sperare beatitudinem, in quantum prudenter potest judicare, se esse unum ex illis, in quibus adimplenda est divina promissio: Sed in casu positio homo hoc non potest prudenter judicare, cum sit certissimum de opposito. Ergo non potest beatitudinem sperare. Ergo nec tenetur, quia nemus tenetur ad impossibilem.

Quid adversarii ad has rationes respondeant, patet ex oppositione prima.

LXVIII. Oppono 1. cum Contenson: Salus æterna non est minus futura reprobo post revelationem ac ante. Ergo non est fundatum. Prob. ant. Salus potest esse certò futura dupliciter: nimis vel certitudine absoluta, cui non possit subesse falsum; vel certitudine conditionata id est: ex vi bonorum operum à gratia oblata elictorum, per quas salutem consequetur homo, si velit, seu nisi per ipsam steretis, si vero eam non obtinet, erit ex sola malitia liberi arbitrii, non ex defectu divinae Misericordiae. Subiungo: Sed reprobus ante revelationem non habet certitudinem absolutam, cuius spes initiatu, cum de facto non sit salutem consecuturus. Ergo habet solum conditionatum mox explicatum. Sed hanc retinet etiam post revelationem, quia etiam post eam in gratia & charitate existens potest talia opera exercere per auxilium sibi à Deo data. Ergo.

Illustrat hanc rationem Contenson exemplo in Schol. S. Thom. celebri: Deus vult conditione per voluntatem antecedentem salutem reprobi, & vult absolute per voluntatem consequentem ipsum non salvare absque aliqua pugna in iudicio divino de eodem pronuntiantem. Ergo & reprobus in casu positio potest sub diversa ratione judicare salutem conditionate sibi esse futuram, absolutè non futuram.

Oppono 2. cum eodem: Ratio, quare reprobus ante revelationem potest & teneretur sperare, seu motuum sperandi non est ignorantia sua reprobationis; quia illa nec possibiliter, nec futurionem salutis causat, nec divina præscientia, aut revelatione necessitat, vel ordinem rerum immutat. Ergo, objectum Spei eodem modo respectu illius reprobi se habet antea post revelationem; consequenter potest eam

Confirm. Ad sperandam Beatitudinem non requiriatur quod sit futura in re, ut patet in reprobis viatoribus verè eam sperantibus. Ergo.

*3. Ex hac sententia Sequitur 1. quod homo cogatur desperare. Prob. seq. Quis salus ei representatur *zque impossibili*, ac damnatione executu. Sed ea executu cogitur homo desperare. Ergo. Sequitur 2. Quod homo tenetur velle suam damnationem. Prob. Quia homo tenetur se conformare divinae voluntati certi to cognite. Ergo. Sequitur 3. Talem hominem post revelationem non teneri ad observantiam legis, & posse cuiusvis vita culpa se dedere. Prob. Qui non tenetur ad prosequendum finem, etiam non tenetur prosequi media: Sed homo, non potest sperare finem illius, non tenetur ad prosecutionem huius finis. Ergo non ad media. Sed hec media sunt observantia legis, & bona opera, etiam actus Spei Theologicae. Ergo. Sequitur 4. Quod si Deus alii reverentur futurum peccatum, etiam auferret spes, adeoque, & obligatio illud evadendi, & sic non peccasse Petrus Christum negando, nec Judas eum tradidendo. Quis Christus Petro id praedixit Matth. 26. Antequam Gallus canet, ter me negabis. Et Iude ibidem. Qui intingit mecum manum in paropice, hic me trahit. Respondens autem Judas, qui tradidit eum, dixit: Numquid ego sum, Rabbi? At illa: Tu dixisti.*

Oppono 4. Possunt, & licet mihi, efficaciter conari in oppositum illius, quod cognoscis absoluto Deum velle, ut si Deus absoluto mihi revelaret mortem Patris mei, possem adhuc adhibere remedia, sicut que conari ad vincendam mortem. Ergo similiter in casu positio.

5. Cum absoluta revelatione damnationis stat potentia, saltem antecedens, ad salutem consequendam. Ergo etiam ad sperandum. Prob. Cons. Majus quid est consequi salutem, quam eam sperare. Ergo si, &c. Pater Cons. nam qui potest majus, potest etiam minus. Immò dicta revelatione magis opponitur consequio salutis, quam eis Spes. Ergo.

6. Hæretici, licet non habeant fidem, consequenter nec spem in fidem fundantur, tenentur adhuc, & possunt sperare. Ergo similiter.

7. Tali homini esset revelatum, quod sit damnandus ob propria peccata. Ergo adhuc tenetur, ac posset sperare. Prob. Cons. Si Deus alii ad aliius actus elementiarum ob propria peccata denegaret non solum auxilium efficax, sed & sufficiens, talis adhuc teneretur; licet enim sit impotens, attamen est talis sua culpa, ut patet in eo qui proceret Breviarium in mare, qui tamen tenetur orare horas: Sed in casu positio, si eum est impotens ad sperandum, est talis sua culpa ut suppono. Ergo.

Confirm. Ponamus quod Deus homini illi revelet, quod sit damnandus propter peccatum desperationis quod revelationem subsequetur, saltem tunc adhuc teneretur sperare. Prob. Si non teneretur, non peccaret, non sperando, & sic cassare patet Dei revelationem; Sed hoc non admittitur. Ergo.

Ad 1. Oppos. N. ant. ad prob. Transcat totus Syllogismus. Et N. alt. min. quia bona opera, & auxilia non præconinent se in beatitudinem ut futuram nisi Deus ea vellet continuare usque ad finem vite, seu cum penitentia, & gratia finali, in qua homo discedit, velutice eam operibus dare ut præmium: Sed hanc voluntas Dei in casu positio non est ut supponitur. Ergo ex vi illorum operum non potest formari prudens judicium de futurione salutis, sed solum de possibilitate speculativa eius, quae ad spem Theologicam non sufficit. Unde ad Beatitudinem in re assequendam talia media sunt omnino enerhata. Hinc illa certitudo conditionata, Consequetur bono per bac opera salutem, si ipse velit, non subsistit in Theologia Thomistica: haec enim non admittit, quod efficacia gratiae habeatur ex sola cooperatione creature, sed utitur illo Apostoli: Non est curvans, neque volentis; sed solum Dei misericordia. Unde & voluntas antecedens, qua Deus omnes vult salvare, est inefficax,

Ex quo patet, quod talis homo nec precepto affirmativo spei teneatur, nec negativo de non omitiendo actu spei, quod in priori includitur. De actu seu executive damnatis (de quibus ibidem fit mentio) est disparitas, & N. maj. quia desperatione est pars damnacionis ipsorum, ut dictum est in R. ad Q. 5. num. 65.

Ad 2. seq. pater R. supr. Tract. 3. Exam. 3. num. 52.

Ad 3. seq. admitto, quod talis homo non teneatur ad observantiam legis, seu præcepti de actu Spei, bene tamen aliorum præceptorum; unde nego, quod cuiusvitio sine culpa se dedere possit. Ad prob. dist. maj. Non tenetur prosequi media, quorum ratio formalis objeciva non manet, C. maj. si hac maneat, N. maj. trans. min. & dist. simul cons. Licet ergo

Tract. VII. Examen IV.

talis homo non teneatur ad praeceptum Spei, benè tamen aliarum legum, & praeceptorum, ac bonorum operum, quia manet eorum ratio formalis obiectiva, non autem Spei, ut probatum est.

Contra S. D. dicit: *Per spem premii inducitur homo ad observantiam praeceptorum.* Ergo etiam talis homo tenetur praecepto Spei, ut alia praecepta possit observare.

Ad hoc dico, S. D. velle, quod spes premii sit quidem medium, sed non unicum, seu unice necessarium, quia ipsa obiectiva aitorum praeceptorum honestas potest esse movere ad observantiam eorum.

Ex dictis etiam solvit istantia, quia solet obiici ex illo textu S. Scriptura: *Si vis ad vitam ingredi, seruo mandata.*

Ad 4. reg. N. Ant. Disparitas patet ex dictis ad 3. reg. quia cum revelatione furi peccati stat honestas, & ratio formalis motiva aliorum praeceptorum, & alia ad eorum observantiam requisita; cum revelatione vero damnationis non manet hec ratio formalis respectu spei, quia deficit futurum. Unde homo, de quo est casus, ne quidem potestate antecedente posset praeceptum Spei implere, nec dictum prudentia le iudicium de futurione elicere per rationem mox insinuamus; bene tamen id posset, quod alia praecepta, & bona opera, si non formaliter ut media ad Beatitudinem, salem ut secundum se bona, & honesta sunt. *Hinc* graviter peccavit Petrus negando, & Judas tradendo Christum.

Ad 4. Oppos. dist. ant. Licer efficiaciter efficacia imperfecta, & secundum quid tali, nimur per modum desiderii, *Cone.* ant. efficacia simpliciter tali, uti est in Spe, *N. ant.* & *cons.* Solutio patet ex *Soppos.* 1. Itaque in impossibile, seu in oppositum illius, quod quis evidenter cognoscit, Deum absoluere velle, non potest homo tendere efficiaciter nisi efficacia imperfecta, & secundum quid, que solum est efficacia desiderii: ad Spem autem requiri efficacia, qua voluntas intendat victoriore superiore arduitatem rei consequendae; ad quod requiriunt motorius aggressus. Hinc patri (de quo ibi fit mentio) medicina potest adhiberi ex desiderio, non ex spe evadendi mortem, quod etiam in nostro casu jam est admisum.

Ad 5. Oppos. *N. cons.* ad probationem dicuntur veras esse, si certa sint paria. Disparitas est: Quia ad posse salvari sufficit possibilis salutis, quia manet cum dicta revelatione, uti & auxilia sufficiens: verum ad posse sperare requiriunt futurio obiecti prudenter apprehensio, ut dictum est: quia in caso revelationis non manet. Paulus alterius dicti potest, quod talis homo possit salvari loquendo de salute speculativa, non vero practice possibili; sed est idem dicere.

Ex dictis facile voluntaria habet instance. 1. Possibilitas salutis petit possibiliter medium: *Sed* inter haec est Spes; *Ergo.* 2. Ordinatus ad salutem etiam est ordinatus ad Spem ejus. *Ergo.* Ad 6. *N. cons.* Disparitas est: Quia haereticus possunt errores suos relinquere, & fidem veram tamquam spei regulam, ac basim amplecti, & sic obiectum spei sub ratione futuri attingeret; ast ille cui facta est ad Deum absolute revelatio sua damnationis, hanc notitiam non potest depondere, quia tenetur Deo credere: ideoque Beatitudinem sub ratione futuri non potest prudenter apprehendere.

Notandum hic, quod si homo, de quo agimus, revelatione divina non crederet, fieret infidelis, & amitteret Fidem circa omnia alia credibilia: qui enim unum Fidei articulum sufficienter propositum, negat, omnes & totam Fidem negat, ut probatum est supra.

Ad 7. *N. cons.* ad prob. *N. ant.* Si enim Deus velit hominem obligare ad aliquem actum, saltem aliquod auxilium sufficiens illi dare debet. Ad illud de Breviario dico esse verum, quamdui non retractatio malae voluntatis, qui serio retractata abiecit Breviarii non est amplius voluntaria.

Ad conf. *N. ant.* ad prob. *par. dist.* ex R. ad 3.

Oppos. Ex haec dictis faciliter solvuntur haec instances: 1. Supposita dicta revelatione homo tenetur adhuc se amare, se non perdere, imminens maximum malum caver, cum non sit dominus vita corporis vel anime. Ergo tenetur adhuc querere Beatitudinem: *Sed* hoc queritur sperando. *Ergo.* 2. Physice predeterminatus ad aliquem actum retinet potentiam antecedentem ad oppositum, immo est physice esset predeterminatus ad desperandum, potest adhuc sperare. Ergo & in hoc casu. *Prob. cons.* Qui predeterminatio fortius mover, quam mera externa revelatio. 3. Qui per divinam revelationem esset cerius de promotioe spiritu, sibi deneganda ad praecepti impletione adhuc tenetur implere. Ergo similiter. 4. Si Deus absolue alicui revelaret, quod non sit facturus restituuisse rei furium ablate, talis auctor tenetur restituuisse. Ergo similiter. 5. Qui habet habitum Spei Theologica, potest sperare: *Sed* talis homo, quamdui est in gratia, babet habitum Spei Theologica formate, cum hac sit proprietas Gratiae sanctificantis. Ergo.

QUÆRÒ VIII. Quandom autem obligat praeceptum Spei?

LXIX. Revideantur quae dicta sunt in hoc *Tr. 8.* Ex *Exam. 2.* ad Q. 2.

Resp. 1. Homo in primo instanti usus rationis (ut supra probavimus) tenetur sibi præstabilitate ultimum finem, & se, ac omnino actus, fidem, spem & amorem suum illi consecrare, adeoque, & acutum Spei elicer, cujus præceptum tunc per se obligat.

Resp. 2. Præceptum Spei per accidens obligat.

1. Quoties volumus Deum orare, vel de pacatis posse, quia nos virtutum actus sine Spe non possunt debite exercere. 2. Quandoq[ue] tentationem desperationis non possumus aliter vincere. 3. Quandoq[ue] quis respicit a nefando desperationis flagitio, tenetur actu Spei elicere, ut horrendum peccatum retrahat. 4. In receptione cujuslibet Sacramenti, quia per illud gratiam consequitur, quo proinde speranda est, cuius tamen actus omissionis non est speciale peccatum in Confessione exprimentium. Tandem bonus Christianus crebro in actum spei proumptus debet.

LXX. *Pecccata* qui Deo libenter cedens calum, desiderat perpetuam manent in terra?

Dico: Si deliberatè id desiderat, peccat mortaliter contra præceptum Spei divina, qui quilibet homo obligatur Deum & divina præ omnibus suis concupiscentiis concupiscere. Sanè homo talium actuum eliciens vel est Atheista, vel Atheismo vicinus.

Præsumptio.

Alterum vitium quod Spei opponitur per excessum, est Præsumptio; de quo vide *Tr. 5. Exam. 5. n. 109.* & de eo q. 5. D. hic Q. 2.

QUÆRÒ IX. Quid est Præsumptio, & an peccatum?

LXXI. Resp. 1. Præsumptio importat quamdam immoridianam, seu excessum spei; & definitur quod sit vitium vel actus voluntatis, qua bona supernaturalia inordinatè expectantur, v. g. gratia, gloria, & similia. *Sicut* (ut ait S. D. art. 1. in c.) cum aliquis sperat se veniam obtinere sine penitentia, vel gloriam sine meritis.

Resp. 2. Cum S. Th. ibid. subdente; *Hec* præsumptio est propria species peccati in Spiritum S. quia, scilicet per hujusmodi præsumptionem tollitur vel contemnitur adjutorium Spiritus S. per quod homo revocatur à peccato.

S. D. art. 2. in c. hoc magis explicat dicens: Præsumptio habet se conformiter intellectui falso, sicut & desperatio. Sicut enim falsum est, quod Deus penitentibus non indulget, vel quid peccantes ad penitentiam non convergat, ita falsum est, quod in peccato perseverantes veniam concedat, & a bona cessantibus opere gloriam largiatur, cui existimatio-

De Vitiis Fidei oppositis.

tioni conformiter se habet præsumptionis motus. Et ideo præsumptio est peccatum, minus tamen quam desperatio, quoniam magis proprium est Deo, misereri & parcere, quam punire, propter eius infinitam Bonitatem; illud enim secundum se Deo convenit; hoc autem secundum nostrum peccata. Ita S. Th.

Et ad 2. ibid. ait: *Præsumptio non importat super excessum Spei ex loco, quod aliquis nimis sperat de Deo (cujus potentia & misericordia est infinita) sed ex hoc quod sperans de Deo aliiquid quod Deo non convenit.*

Et ad 3. dicit: *Peccare cum proposito perseverandi in peccato sub spe venie, ad præsumptionem pertinet.*

Et loc non diminuit, sed auger peccatum. *Peccare autem sub spe venie quandoque percipienda, cum præsumpto abstinendi à peccato, & penitenti de peccato, hoc non est præsumptio, sed hoc peccatum diminuit: quia per hoc videtur labore voluntatem minus firmatam ad peccandum.* Hac ibi.

Erit peccatum præsumptionis, & specialiter in Confessione exprimentium, peccatum grave iterante id est quia primum simile admisit, eadem opera expiandum?

Dico: Quod sit gravis præsumptio, & circunstancia necessaria exprimenda.

Ratio: Quia talis præsumptio, & sibi pollicetur, quod tam facili plurim peccatorum mortalium remissionem sit accepturus, quam unius. Ergo.

De præsumptione etiam actum est supra *Tr. 5. Exam. 1. n. 7. & 15.* Sed sub alia ratione.

EXAMEN V.

De Charitate.

De qua D. Tb. agit q. 23. per 8. art. & de ordine diligendorum, de quo quart. 26. per 13. art.

QUÆRÒ I. Charitas quid est, quod objectum est, ac præceptum?

LXXII. Resp. 1. Charitas definitur, quod sit virtus Theologica, qua voluntas Deum diligit tamquam summum bonum propter se, & proximum promovet Deum.

Resp. 2. Objectum formale Charitatis tam quod sit terminativum, quod quo, seu motivum, est sola Bonitas divina, non verò ut abstracta à creatura & increata.

Ratio: Virtus pure Theologica debet habere obiectum formale purè divinum: *Sed* Charitas est virtus pure Theologica. Ergo.

Resp. 3. Objectum materiale primarium Charitatis est Deus, secundarium est proximus, n. m. homo, & Angelus Beatinus capax.

Ratio: quia Deus diligit propter se, & proximum propter Deum. Dixi, *Beatinus capax*, ad excluding demons, & homines damnatos.

Resp. 4. Eadem specie virtus Charitatis est, qua Deus propter se, & proximus diligit propter Deum.

Ratio: Quia utraque hæc dilectione habet idem obiectum formale, ut pulchre explicat S. D. hic q. 25. art. 1. ubi videatur. Quia ratio diligendi proximum est Deus.

Oppos: Juxta S. Th. infra q. 105. art. 3. Cultus Latrie, quo Deum colimus, specie differt à cultu Dulie.

Nego con: Disparitas est, qui respectu Dulie, quo colimus Sanctos propter Deum, Deum solum est motivum extrinsecum; motivum enim intrinsecum est propria, & intrinseca Sanctorum excellencia: respectu vero dilectionis proximi divina bonitas se habet ut motivum intrinsecum.

Resp. 5. Præceptum charitatis per se obligat omnem hominem in primo instanti moralis usus rationis. Pro quo revidea sunt, quae diximus de præcepto Fidei in hoc Tract. Exam. 2. in R. ad q. 2. & ad q. 4. Et Exam. præced. in R. aq. 8. de Præcepto Spei.

Resp. 6. Præceptum Charitatis obligat, quoties-

cumque est periculum labendi in odium Dei, nisi actus Charitatis elicatur. Item: dum quis in peccato mortali existens non habens copiam Confessari expedit pericolo vitae, tunc enim tenerer elicere periculum contritionem (cum sine ea non possit salvare) hoc autem includit Charitatem. Item obligat quemvis constitutum in articulo mortis, & hoc ex præcepto nature, quo jubemur in eo articulo omni meliori modo animas consulere; consilium autem optimè per actionem Charitatis. Tandem obligat in pericolo alias succumbendi tentationi contra quamcumque virutem à charitate distinctam.

QUÆRÒ II. Este Charitas virtutum omnium præstantissima, & aliarum forma, ita ut nulla vera virtus possit esse sine illa?

LXXXIII. Ante R. Not. 1. ex S. Thom. 3. part. q. 50. art. 5. quod, aliquid esse simpliciter tale, duplice intelligatur. 1. Quia est absolute tale, id est, sine addito. 2. Quia est omnibus modis tale. Unde fit, quod aliquid simpliciter, seu absolute si perfectus altero, non tam omnibus modis: aliquando vero utroque modo. Sic corpus incorruptibile simpliciter, & absolute est perfectus corpore corruptibili, non tam omnibus modis, quia corpora corruptibili potest informari ab aliqua forma, modo quidem corruptibili, ast sicut forma in entitate excedit corpus incorruptibili, qualis forma est anima rationalis: *ē contra substantiam spiritalium non solum absolutum, sed omnibus modis est perfectior quam corpore,* nec sub tanta ratione ab ea exceditur.

Not. 2. Charitatem posse duplice accipi. 1. In essa entis, sive in essa habitus, & qualitatibus secundum physicam entitatem. 2. In esse moris & virtutis, & sub propria ratione Charitatis, seu amicitia erga Deum, & in quantum est radix meriti.

Not. 3. Quod perfectio entitativa habitat vel actus, ex parte principi sumatur quidem ex modo quo potentia procedit; quia tamen modus potentiae ordinatus ad attingendum obiectum, completi, & ad aquatessum in e illo, prout terminatur ad obiectum, seu prout includit attingentiam obiecti, in qua perfectio, & specificatio actus completur. His notariis.

Resp. 1. Charitas non solum in genere moris & virtutis, sed etiam in esse entis, est simpliciter absoluere perfectio Fidei, aliquis habitus supernaturalis, qui sunt in homine Vitatore. 1. Pars est contra Lutherum, qui, cum doceat hominem per solam fidem justificari, docet, eam, in esse moris esse perfectio charitatis: sed obstant multa S. Scriptura loca, ut 1. Cor. 12. & 13. Major borum est Caritas, Matth. 22. &c. quæ loca saltem convincent majorum perfectionem in esse moris.

Ratio 1. partis est: Inter virtutes Theologicas, & alias supernaturales illa simpliciter in esse moris est perfectio, quia perfectius attingit Deum, iuxta S. Th. q. 23. art. 6. in c. Quæ hominem facit Deo gratum, bonum & perfectum, tamquam Christianæ perfectionis Summa, & ad quam ordinantur omnia praæcepta, ac consilia, tam Veteris, quam Nova Legis, à quo procedit omne meritum. Subsimo 1. Sed Charitas perfectius attingit Deum, quam Fides & Spes (idem consequenter est de aliis virtutibus) quia Fides attingit Deum, in quantum ex ipso nobis provenit cognito veri; Spes secundum quod ex eo nobis provenit adeptio boni; Charitas vero sic attingit Deum; ut in ipsa sista, juxta illud Joan. 4. *Qui manet in charitate, in Deo manet.* Ergo. Subsimo 2. Sed Charitas est Christianæ perfectionis Summa, est amicitia cum Deo, & de ea dicitur 1. ad Tim. 1. *Finitis preceptis Charitas, ab ea procedit omne meritum, & ultima dispositio ad gratiam.* Ergo.

Not. Quod duplex sit amor, unus amicitia, seu benevolentia; alter amor concupiscentia. *Primus* est, quo quis vult bonum ipsi amato, seu terminatur ad bonum amicū, ut bonum ipsius est, & hic est de ratione Charitatis, ut si amem Deum propter bonitatem quæ sibi, seu in seipso, non verò quæ mihi bonus est. *Secundus* est, quo quis vult bonum amici in quantitate